

**Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университет
«Агробиология» факультеті
«Агрономия, селекция және биотехнология» кафедрасы**

«Өсімдік шаруашылығы» пәнінен дәріс сабағы

Дәріс №4

Тақырып : «Күздік астық дақылдар. Күздік бидайдың биологиялық ерекшеліктері, өсіру технологиясы»

А.ш.ғ.к қауым.профессор Досжанова Айнур Серикбайқызы

Алматы, 2025

Тақырып : «Күздік астық дақылдар. Күздік бидайдың биологиялық ерекшеліктері, өсіру технологиясы»

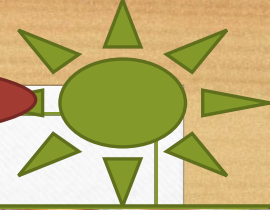

Мақсаты: Студенттерді күздіктердің өсіп-дамуы ерекшеліктері, опат болу себептері және олармен күресу шаралары, күздік бидайдың өсіру технологиясы және өнімді жинау ерекшеліктерімен таныстыру

Жоспары:

1. Күздік дақылдар түрлері, таралуы және өнімділігі
2. Күздік дақылдардың күзде және көктемде өсу ерекшеліктері. Шынығу сатылары. Опат болу себептері және олармен күресу шаралары
3. Күздік бидайдың морфологиялық,биологиялық ерекшеліктері. Өсіру технологиясы

Халық шаруашылығындағы маңызы

1.

- НАН

2.

- Макарон

3.

- Кондитер өнімдері

Богарная 56, Қарлығаш,
Жетісу, Стекловидная 24,

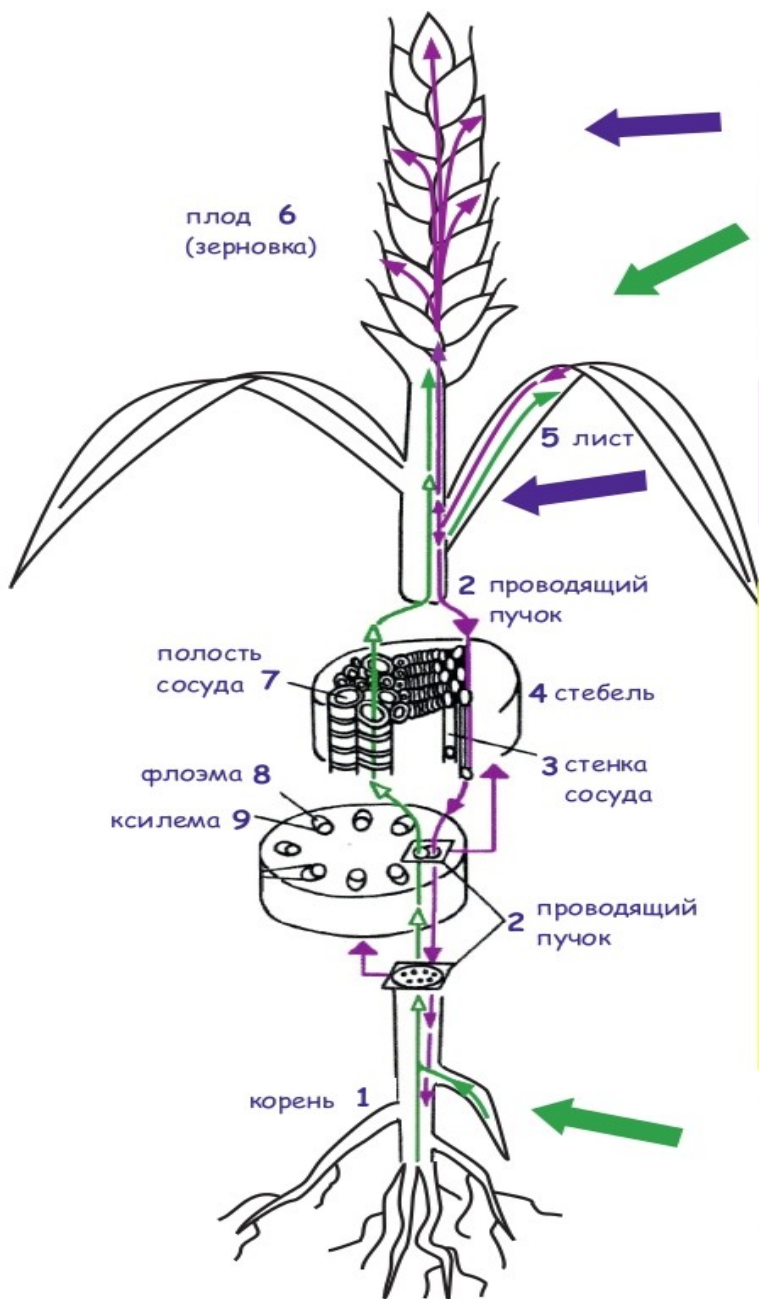
Алмалы және
Красноводопадская -210.

Биологиялық ерекшеліктері

Күздік бидайдың биологиялық ерекшеліктері және өсіру технологиясы. Күздік бидай тұқымы $3-4^{\circ}\text{C}$ жылылықта өсе бастайды. Тұқым себілгеннен кейін 5-9 күннен соң көктеп шығады, көктегеннен соң 10-15 күннен кейін түптенеді де көктемде аяқталады. Дақылдың өсіп жетілуі $20-22^{\circ}\text{C}$ жылылықта жүреді. Ылғалды ең көп қажет ететін мезгілі, түптену-түтіктену сатылары. Осы кезеңдерде өсімдіктің генеративтік органдары қалыптаса бастайды. Осы кезеңдегі ылғалдылық шешуші роль атқарады.

Схема передвижения воды, элементов питания и пластических веществ по растению

Перемещение-отток продуктов фотосинтеза в зерновку

Поступление CO_2 , элементов питания (с листовой подкормкой) для обеспечения фотосинтетических процессов

Образование продуктов фотосинтеза для роста новых клеток и тканей, запасных веществ

Корень, стебель, листья пронизаны непрерывной системой проводящих пучков. Пучки состоят из ситовидных сосудов - трубок флоэмы и ксилемы.

Флоэма - это сосуды, по которым образующиеся в листьях органические вещества передвигаются в корень и к местам хранения - зерновке.

Ксилема - это сосуды, по которым вода и элементы минерального питания поднимаются из корня в лист.

Поступление элементов питания и воды - для обеспечения биосинтетических процессов

Күздік бидайдың өсіп даму кезеңдері

Тұқым өнуі

Түптену

Көктеу

Гүлдену

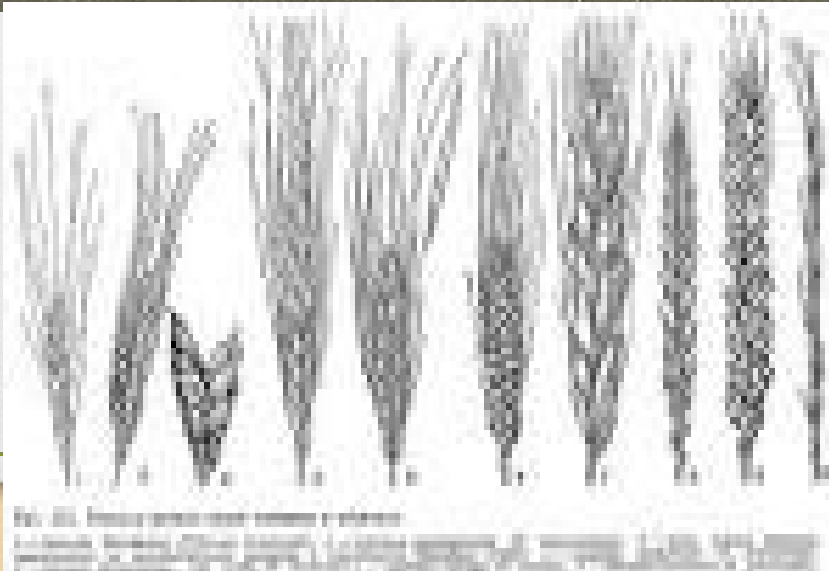
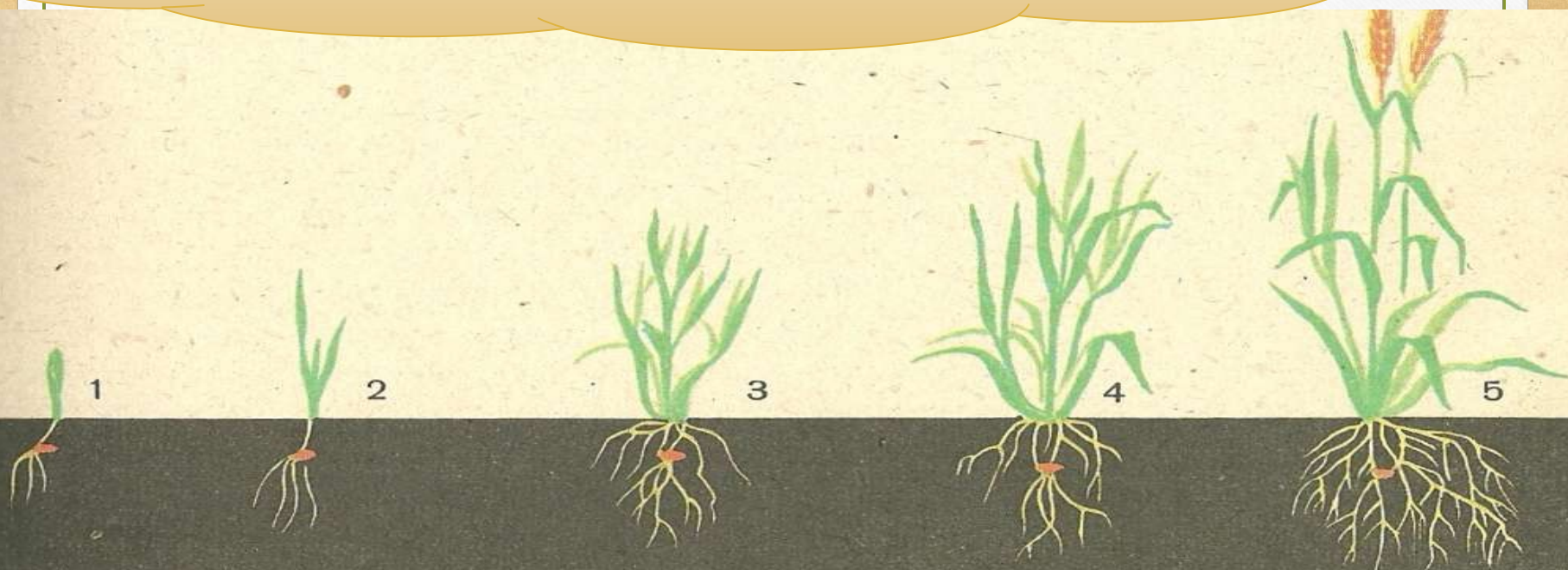
Масақтану

Толысу

Сүттену пісу

Балауыздана пісу

Өсіру технологиясы

Тыңайтқыш қолдану

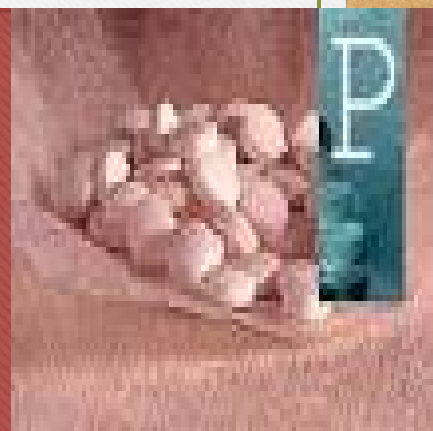
N

Азот-
35-45 кг

P -

фосф
ор
8-12 кг

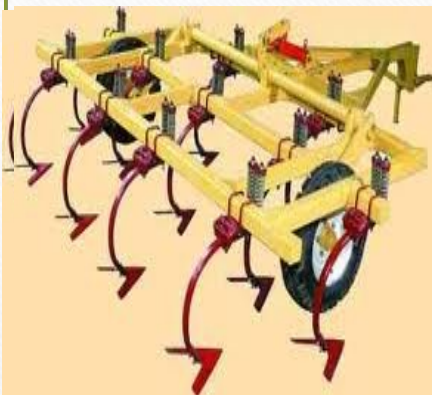

K -

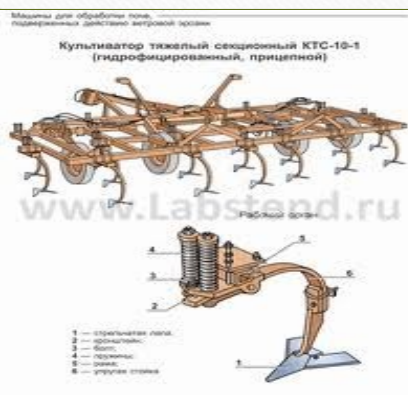
калий
17-27 кг

Топырақ өңдейтін машиналар мен агрегаттар

КПЭ-3,8

КТС-10-01

СЗС-2,1

СКН-3

ПН-3-35

КПШ-9

КТС-10-01

ЛДГ-15

Күздік бидайды өсіру технологиясы

Тұқымды себуге әзірлеу және себу. Тұқымды себерден бұрын күн шуағына қыздырады. Міндетті түрде ауруларға қарсы дәріленеді (витовакс 2-3 кг/т тұқымға).

Себу мерзімі. Тұрақты суық түскенге дейін 50-60 күн бұрын. Қазақстанның оңтүстік-шығысында қыркүйек айының екінші жартысында себу керек.

Себу тәсілі. Жайқатармен (15см), тар қатармен (7,5см), тоғыспалы әдіспен. СЗП-3,6, СЗТ-3,6 және СЗС-2,1 сепкіштерімен.

Себу мөлшері. Тәлімі жерлерде 4,0-4,5 млн. дана өнгіш тұқым, ал суырмалы жерлерде 5,0-5,5 млн дана 1 гектарға себіледі.

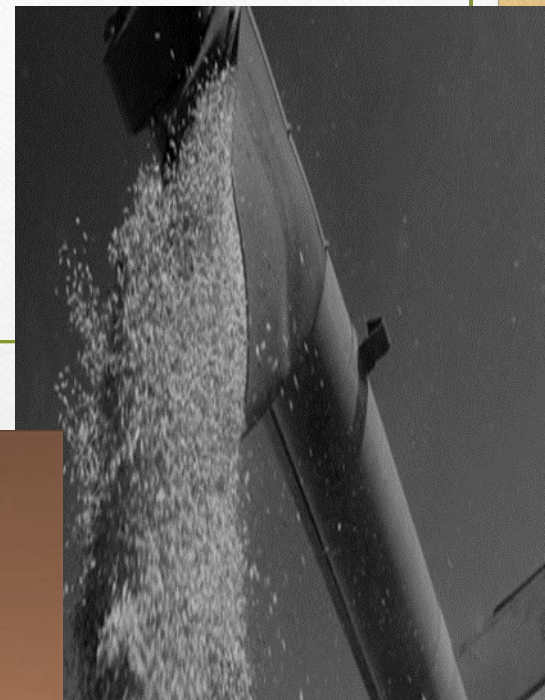
Себу тереңдігі. Топырақтың механикалық құрамына байланысты 4-6см тереңдікке сіңіреді.

<http://agrovisia.ru/prom/per>

Өнімді жинау

Қолданылған әдебиеттер:

Әрінов Қ, Мұсынов., Апушев А., Серекпаев Н., Шестакова Н.,
Арыстанқұлов С. Өсімдік шаруашылығы. Алматы 2011

Жаңабаев Қ., Саудабаев Т., Сейітов И., Өсімдік
шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы. Алматы 1994ж.